

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїстики
Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**з навчальної дисципліни «ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО» обов'язкових
компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

262 Правоохоронна діяльність

**на тему : Правове регулювання відносин в сфері телебачення,
радіомовлення, кінематографії.**

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30 серпня 2023 року № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25 серпня 2023 року № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29 серпня 2023 року № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 18 серпня 2023 року № 8

Розробники:

1. Завідувач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, професор Панова Ірина Вікторівна.

Рецензенти:

1. Заступник начальника відділення поліції №3 Харківського районного управління поліції №1 ГУНП в Харківській області, доктор, снс Прокопенко О.Ю.
2. Професор кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Комзюк А.Т.

План лекції

1. Правове регулювання діяльності телебачення та радіомовлення
2. Поширення продукції телебачення та радіомовлення
3. Сутність кінематографії та загальні засади діяльності в галузі кінематографії
4. Особливості виробництва, розповсюдження і реєстрації фільмів

Література

1. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про захист персональних даних : закон України від 1 черв. 2010 р. № 2297-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
3. Про захист суспільної моралі : закон України від 20 листоп. 2003 р. № 1296-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 14. – Ст. 192. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>
4. Про інформаційні агентства : закон України від 28 лют. 1995 р. № 74/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 13. – Ст. 83. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-вр>
5. Про інформацію : закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
6. Про Концепцію Національної програми інформатизації : закон України від 4 лют. 1998 р. № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 182. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вр>
7. Про бібліотеки і бібліотечну справу : закон України від 27 січн. 1995 № 32/95-ВР // Відомості Верховної Ради. – 1995. – № 7. – ст.45. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>
8. Про Національний архівний фонд і архівні установи : закон України від 24 груд. 1993 № 3814-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 15. – ст.86. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>
9. Про науково-технічну інформацію: закон України від 25 червн. 1993 № 3322-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – ст.345. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>
10. Про державну таємницю : закон України від 21.01.1994 № 3855-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №16. – С. 93. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
11. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : закон України від 05 лип. 1994 № 80/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. – ст.286. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>
12. Про рекламу : закон України від 3 лип. 1996 р. № 270/96-ВР // Відомості

Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-вр>

13. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

14. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017 // Урядовий кур'єр від 28.02.2017. № 38. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017>

Основна література:

1. Інформаційне насильство та безпека: світоглядно-правові аспекти. Дзюбань О.П., Пилипчук В.Г. / За заг. ред. проф. В.Г. Пилипчука. – Харків: Майдан, 2011. – 244 с.

2. Марущак А. І. Інформаційне право України : підручник / А. І. Марущак. – К. : Дакор, 2011. – 456 с.

3. Інформаційна взаємодія у місцевому самоврядуванні: перспективи правового регулювання Дубняк М.В. : монографія – Київ: Видавничий дім «АртЕк». – 2019. – 190 с.

4. Основи інформаційного права України : навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. Рекомендовано МОН / Цимбалюк В. С., Павловський В. Д. – К., 2009. – 414 с.

5. Інформаційне право та інформаційне законодавство Брижко В.М., Фурашев В.М. : наукове видання. – (НДІП НАПрН України). Київ: Видавничий дім «АртЕк», 2020. 288 с.

6. Брижко В. М. Методологічні та правові засади упорядкування інформаційних відносин : монографія / Брижко Валерій Михайлович. – К. : ПанТОТ, 2009. – 415 с.

7. Горбулін В. П. Проблеми захисту інформаційного простору України : монографія / В. П. Горбулін, М. М. Биченок. – К. : Інтертехнологія, 2009. – 136 с.

8. Становлення і розвиток системи стратегічних комунікацій сектору безпеки і оборони України Пилипчук В. Г., Компанцева Л. Ф., Кудінов С. С., Доронін І. М., Дзюбань О. П., Акульшин О. В., Заруба О. Г.; за заг. ред. В. Г. Пилипчука: монографія – К. : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. – 272 с.

Додаткова література:

1. Панова І.В. Фактори, що впливають на утворення системи інформаційного права та формування її змісту // Інформація і право. 2018. № 3 (26). С. 9-15.

2. Панова І.В. Сучасні проблеми цифровізації військового обліку в Україні // Проблеми сучасної поліцейстики : тези доп. III наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 11 трав. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». – Вінниця : ХНУВС, 2023. – 208 с. – С. 52-56. <https://dspace.univd.edu.ua/items/53e4a11d-7784-47ec-8140-1c250b37af2e>

3. Панова І.В., Шевцова А.С. Національна поліція України як суб'єкт формування і реалізації політики інформаційної безпеки України //

Проблеми сучасної поліцейстики : тези доп. II наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 квіт. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». – Вінниця : ХНУВС, 2022. – 208 с. – С. 281-283. <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cd87cc48-6e4f-497a-a782-d3a76ce14332/content>

4. Панова І.В., Шевцова А.С. Засоби забезпечення інформаційної безпеки України// Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: тези доп. X Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 27-й річниці створення Харків. нац. ун-ту внутр. справ (м. Харків, 19 листоп. 2021 р.).–Харків: ХНУВС, 2021.–С. 72-74 <https://dspace.univd.edu.ua/items/c216c142-4cdd-427c-927c-f3b9dee6e6c0>
5. Щодо окремих питань визначення стандартів кібербезпеки при підготовці працівників для кіберполіції Підготовка охоронців правопорядку в Харкові (1917–2017 рр.): зб. наук. ст. і тез доп. на наук.-практ. конф. до 100-річчя підготовки охоронців правопорядку в Харкові (м. Харків, 25 листоп. 2017 р.)/МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ.–Харків, 2017.–340 с. <https://dspace.univd.edu.ua/items/7230016d-744b-497c-8abf-3e2fde902571>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Судова влада України <https://court.gov.ua/>
4. Офіційний сайт МВС України www.mvs.gov.ua.
5. Офіційний сайт Верховного Суду України <http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/>
6. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
7. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ <http://univd.edu.ua/>
9. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленко <http://korolenko.kharkov.com/>
10. Юридична бібліотека <http://pravo.biz.ua/>
11. сайт Національного інституту стратегічних досліджень. – <http://www.niss.gov.ua>

1. Правове регулювання діяльності телебачення та радіомовлення

Законодавство України про телебачення і радіомовлення складається з Конституції України, Закону України "Про інформацію", Закону України "Про телебачення і радіомовлення", законів України "Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України", "Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення", "Про телекомунікації", "Про радіочастотний ресурс України", міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Закон України "Про телебачення і радіомовлення" від 21 грудня 1993 року регулює діяльність телерадіоорганізацій на території України, визначає правові, економічні, соціальні, організаційні умови їх функціонування, спрямовані на реалізацію свободи слова, прав громадян на отримання повної, достовірної та оперативної інформації, на відкрите і вільне обговорення суспільних питань.

Закон регламентує:

- повноваження державних органів щодо телебачення радіомовлення в Україні;
- порядок заснування телерадіоорганізацій та ліцензування каналів мовлення;
- правові засади організації телерадіомовлення;
- права і обов'язки телерадіоорганізацій та їхніх працівників;
- права телеглядачів і радіослухачів;
- порядок фінансування та формування матеріально-технічної бази телерадіоорганізацій;
- відповідальність за порушення законодавства про телебачення і радіомовлення;
- засади міжнародного співробітництва в галузі телебачення і радіомовлення.

Телебачення – це виробництво аудіовізуальних програм та передач або комплектування (пакетування) придбаних аудіовізуальних програм та передач і їх поширення незалежно від технічних засобів розповсюдження.

Трансляція (телерадіотрансляція) – це початкова передача, яка здійснюється наземними передавачами, за допомогою кабельного телебачення або супутниками будь-якого типу в кодованому або відкритому вигляді телевізійних чи радіопрограм, що приймаються населенням.

Телерадіоорганізація – це зареєстрована у встановленому законодавством порядку юридична особа, яка на підставі виданої Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення ліцензії на мовлення створює або комплектує та/чи пакетує телерадіопрограми і/або передачі та розповсюджує їх за допомогою технічних засобів мовлення.

Структуру національного телебачення і радіомовлення України становлять:

- державні та комунальні телерадіоорганізації;

- система Суспільного телебачення і радіомовлення України;
- приватні, незалежно від способу розповсюдження програм, громадські та інші телерадіоорганізації, засновані відповідно до вимог законодавства України.

Право на заснування телерадіоорганізацій як суб'єктів господарювання в Україні належить юридичним особам України та громадянам України, не обмеженим у цивільній дієздатності.

Державні телерадіоорганізації можуть створюватися органами державної влади відповідно до їх функцій та повноважень.

Основними завданнями державних телерадіоорганізацій є:

- оперативне інформування телеглядачів і радіослухачів про суспільно-політичні та інші події в Україні і за кордоном, про надзвичайні події та ситуації, що становлять загрозу життю чи здоров'ю населення, оприлюднення офіційних повідомлень, роз'яснення рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- створення та розповсюдження економічних, публіцистичних, культурно-освітніх, медико-гігієнічних, художніх, навчальних, розважальних, спортивних програм, а також програм для дітей та юнацтва;
- сприяння зміцненню міжнародних зв'язків України, зростанню її авторитету у світі.

Фінансування державних телерадіоорганізацій за рахунок коштів Державного бюджету України здійснюється тільки через державне замовлення у порядку та формах, визначених законодавством України. Національна телекомпанія України (НТКУ) і Національна радіокомпанія України (НРКУ) є державними підприємствами.

Порядок створення, статус, діяльність, порядок формування керівних та наглядових органів Суспільного телебачення і радіомовлення України визначаються **Законом України "Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України"** від 18 липня 1997 року.

Суспільне телерадіомовлення – це телерадіоорганізація зі статусом єдиної загальнонаціональної неподільної і неприбуткової системи масової комунікації, яка є об'єктом права власності Українського народу і діє згідно з єдиною програмною концепцією. Суспільне телерадіомовлення ґрунтується на широкому представництві різних верств суспільства, які через своїх представників у Громадській раді забезпечують реалізацію програмної концепції та здійснюють контроль за фінансово-господарською діяльністю телерадіоорганізації.

Громадська рада – це колегіальний позавідомчий орган, що координує розвиток і забезпечує реалізацію програмної концепції суспільного мовлення, визначає засади кадрової політики та структуру управління, контролює використання каналів мовлення та фінансово-господарську діяльність телерадіоорганізації тощо. До складу Громадської ради входять по одному представнику від політичних партій, що мають своїх депутатів у Верховній Раді України, від зареєстрованих Міністерством юстиції України творчих спілок та громадських об'єднань, які мають статус всеукраїнських і перелік яких визначає

Верховна Рада України, а також по одному представнику від Президента України, Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Генеральної прокуратури України, Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Антимонопольного комітету України, Державного агентства України з авторських і суміжних прав при Кабінеті Міністрів України.

Необхідність створення системи суспільного телебачення і радіомовлення вже давно стала актуальною і гострою темою для обговорення. Закон України "Про систему Суспільного телебачення і радіомовлення України" прийнято багато років тому, проте до цього часу він фактично не діє.

Ліцензування мовлення телерадіоорганізаціями здійснюється виключно Національною радою відповідно до порядку та вимог, встановлених Законом України "Про телебачення і радіомовлення" та Законом України "Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення". Ліцензування мовлення іноземних телерадіоорганізацій забороняється.

Залежно від організаційно-технологічних особливостей розповсюдження програм *Національна рада видає ліцензії на такі види мовлення:*

- супутникове;
- ефірне;
- кабельне;
- дровове;
- багатоканальне.

Залежно від території розповсюдження програм визначається територіальна категорія мовлення та територіальна категорія каналу мовлення або багатоканальної телемережі:

- загальнонаціональне мовлення – мовлення не менше ніж на дві третини населення кожної з областей України;
- регіональне мовлення – мовлення на регіон (область, декілька суміжних областей), але менше ніж на половину областей України;
- місцеве мовлення – мовлення на один чи кілька суміжних населених пунктів, яке охоплює не більше половини території області;
- закордонне мовлення – мовлення на територію поза межами державного кордону України.

Видача ліцензій на мовлення здійснюється на конкурсних засадах (за результатами відкритих конкурсів) або без конкурсів (за заявковим принципом) у випадках, передбачених цим Законом.

На конкурсних засадах здійснюється видача ліцензій на:

- ефірне мовлення;
- багатоканальне мовлення з використанням радіочастотного ресурсу.

Без конкурсів здійснюється видача ліцензій на:

- супутникове мовлення;
- кабельне мовлення;
- дровове мовлення;
- ефірне мовлення на каналі мовлення багатоканальної ефірної телемережі.

По Закону "Про телебачення і радіомовлення" ліцензія на мовлення, видана Національною радою, є єдиним і достатнім документом, що надає ліцензіату право відповідно до умов ліцензії здійснювати мовлення, користуватися каналами мовлення за умови наявності у володільців радіоелектронних засобів передбачених законом дозволів на їх експлуатацію.

Суб'єкти господарювання, які отримали ліцензію на мовлення, підлягають державній реєстрації як суб'єкти інформаційної діяльності. Державна реєстрація суб'єктів господарювання як суб'єктів інформаційної діяльності здійснюється Національною радою. Державна реєстрація суб'єктів господарювання, які отримали ліцензії на мовлення, здійснюється шляхом внесення відповідних даних до Державного реєстру телерадіоорганізацій України у триденний строк з дня видачі ліцензії на мовлення.

Державний реєстр телерадіоорганізацій України веде Національна рада. До зазначеного реєстру вносяться дані про телерадіо організації, які отримали ліцензії на мовлення або зареєструвалися як суб'єкти інформаційної діяльності в порядку, визначеному Законом.

Стосовно телерадіоорганізацій, які отримали ліцензію (ліцензії) на мовлення, до Державного реєстру телерадіоорганізацій України вносяться такі відомості:

- назва телерадіоорганізації;
- позивні, логотип, товарний знак (за наявності);
- програмні цілі або тематична спрямованість;
- юридична та поштова адреси телерадіоорганізації;
- контактні телефони, електронна адреса;
- про власників і засновників телерадіоорганізації;
- про особовий склад керівних та наглядових органів телерадіоорганізації;
- дата і номер рішення про видачу ліцензії на мовлення;
- серія та номер ліцензії;
- строк дії ліцензії;
- вид (види) мовлення, обсяги мовлення і час мовлення;
- територіальні характеристики мовлення (загальнонаціональне, регіональне або місцеве з визначенням відповідних областей, районів і населених пунктів);
- про переоформлення ліцензії, внесення змін до ліцензії, видачу її копії або дублікату;
- про продовження ліцензії;
- про накладання на телерадіоорганізацію штрафних санкцій відповідно до вимог цього Закону;
- дата і номер рішення про визнання ліцензії недійсною та про її анулювання.

Організація-ліцензіат має право розпочати мовлення протягом року з дня набрання ліцензією чинності. Про початок мовлення вона зобов'язана у десятиденний термін повідомити Національну раду. Власник технічних засобів мовлення або організація, що їх експлуатує, не має права надавати технічні

засоби мовлення в користування телерадіоорганізаціям, які не мають відповідної ліцензії або якщо відповідна ліцензія втратила чинність.

2. Поширення продукції телебачення та радіомовлення

Згідно Закону "Про телебачення і радіомовлення" (ст. 5) цензура інформаційної діяльності телерадіоорганізації забороняється. Телерадіоорганізація є незалежною у визначенні змісту програм та передач. Не вмотивоване законодавством України втручання органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, громадських чи релігійних об'єднань, їх посадових осіб чи працівників, а також власників у сферу професійної діяльності телерадіо організацій не допускається.

Неприпустимим є зловживання свободою діяльності телерадіоорганізацій. Телерадіоорганізації в інформаційних блоках зобов'язані подавати інформацію про офіційно оприлюднену в будь-який спосіб позицію всіх представлених в органах влади політичних сил.

Не допускається використання телерадіоорганізацій для:

- поширення відомостей, що становлять державну таємницю, або іншої інформації, яка охороняється законом;
- закликів до насильницької зміни конституційного ладу України;
- закликів до розв'язування війни, агресивних дій або їх пропаганди;
- необґрунтованого показу насильства;
- пропаганди винятковості, зверхності або неповноцінності осіб за ознаками їх релігійних переконань, ідеології, належності до тієї чи іншої нації або раси, фізичного або майнового стану, соціального походження;
- трансляції програм або їх відеосюжетів, які можуть завдати шкоди фізичному, психічному чи моральному розвитку дітей та підлітків, якщо вони мають змогу їх дивитися;
- розповсюдження і реклами порнографічних матеріалів та предметів;
- пропаганди наркотичних засобів, психотропних речовин з будь-якою метою їх застосування;
- поширення інформації, яка порушує законні права та інтереси фізичних і юридичних осіб, посягає на честь і гідність особи;
- здійснення інших вчинків, за якими наступає кримінальна відповідальність.

Забороняється використання у програмах та передачах на телебаченні і радіо прихованих вставок, які впливають на підсвідомість людини та/або чинять шкідливий вплив на стан їх здоров'я.

Згідно ст. 6 Закону дані про кожну індивідуальну програму чи передачу мають містити:

- ім'я автора чи авторів;
- назву і адресу виробника програми. Відповідальність за зміст програм та передач несе керівник телерадіоорганізації або автор (автори) програми та/чи передачі.

Телерадіоорганізації ведуть мовлення державною мовою. Мовлення на певні регіони може здійснюватися також мовою національних меншин, що компактно проживають на даній території. Якщо мова оригіналу (або дублювання) фільму та/чи іншої програми (передачі) не є українською, такі фільми та/чи програми (передачі) транслуються за умови звукового дублювання їх державною мовою.

Для загальнонаціонального мовлення частка ефірного часу, коли мовлення ведеться українською мовою, має становити не менше 75 відсотків загального обсягу добового мовлення. Мовлення на зарубіжну аудиторію ведеться українською і відповідною іноземною мовами.

Телерадіоорганізація зобов'язана повідомляти свої вихідні дані:

- найменування;
- позивні;
- логотип або емблему.

Під час трансляції (ретрансляції) радіопрограми телерадіоорганізація не рідше ніж щогодини передає свої позивні. Під час трансляції телепередач телерадіоорганізація використовує логотип або інші вихідні дані.

Державні та комунальні телерадіоорганізації зобов'язані безкоштовно передавати офіційні повідомлення Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України та Конституційного Суду України, офіційні повідомлення Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади – на підвідомчу їм територію.

Телерадіоорганізації, незалежно від форм власності, зобов'язані безкоштовно оприлюднювати повідомлення про надзвичайні ситуації. Право на використання телебачення і радіомовлення з цією метою належить органам влади і посадовим особам, які уповноважені приймати рішення в умовах надзвичайних ситуацій. Трансляція сесій Верховної Ради України, Верховної Ради Автономної Республіки Крим проводиться відповідно до державного замовлення та на основі договору.

На вимогу Президента України, Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністра України та Голови Конституційного Суду України державні телерадіоорганізації надають їм час для екстрених офіційних виступів із важливих питань державного життя.

Державні телерадіоорганізації зобов'язані передбачати у своїх програмах час і форми для забезпечення можливості виступів народних депутатів України з питань їхньої депутатської діяльності. Участь народних депутатів України у передачах з інших питань здійснюється на загальних засадах. Виступи депутатів місцевих рад з питань їхньої депутатської діяльності в телерадіопрограмах, що транслуються на території відповідної ради, здійснюються за домовленістю з місцевими телерадіоорганізаціями.

Редакційний статут телерадіоорганізації згідно ст. 57 **Закону України "Про телебачення і радіомовлення"** містить вимоги до створення та поширення інформації. Редакційний статут затверджує власник телерадіоорганізації або уповноважений ним орган.

Власник телерадіоорганізації не має права втручатися у творчу діяльність телерадіоорганізації в інший спосіб, ніж через внесення змін до редакційного статуту телерадіоорганізації.

Редакційний статут телерадіоорганізації визначає:

- основні вимоги до забезпечення точності, об'єктивності, неупередженості та збалансованості інформації, що розповсюджується телерадіоорганізацією;
- вимоги до розповсюдження конфіденційної інформації;
- вимоги до розповсюдження інформації про насильство;
- вимоги до розповсюдження інформації про злочини;
- вимоги до розповсюдження інформації про різні групи населення (національні та сексуальні меншини, релігійні групи, хворих та інвалідів);
- вимоги до захисту дітей від негативного впливу інформації, що розповсюджується телерадіоорганізацією;
- вимоги до перевірки достовірності інформації, одержаної від третіх осіб;
- вимоги до дотримання авторських та суміжних прав при розповсюдженні інформації;
- особливості поширення інформації про політичні партії та політиків під час виборчого процесу та поза його межами;
- вимоги до реклами та спонсорства;
- вимоги щодо недопущення прихованої реклами та одержання творчими працівниками телерадіоорганізації товарів і послуг безкоштовно або за пільговими цінами;
- порядок утворення, діяльності та повноваження редакційної ради телерадіоорганізації.

Редакційний статут телерадіоорганізації передбачає створення редакційної ради, половина складу якої призначається власником телерадіоорганізації або уповноваженим ним органом, а половина обирається творчим колективом телерадіоорганізації. На редакційну раду телерадіоорганізації покладається контроль за дотриманням телерадіожурналістами редакційного статуту, контроль за дотриманням прав телерадіожурналістів, вимог щодо заборони цензури та втручання у творчу діяльність телерадіоорганізації тощо.

Творчий працівник телерадіоорганізації зобов'язаний:

- дотримуватися програмної концепції телерадіоорганізації, керуватися її статутом;
- перевіряти достовірність одержаної ним інформації;
- не допускати поширення інформації, передбаченої частиною другою статті 6 Закону України "Про телебачення і радіомовлення" (тобто державну таємницю, або іншої інформації, яка охороняється законом, пропаганду насилля тощо);
- не допускати випадків поширення в телерадіопрограмах відомостей, які порушують права і законні інтереси громадян, принижують їх честь і гідність;

- виконувати інші вимоги.

Телеглядачі і радіослухачі по Закону (ст. 60-61) мають право:

- приймати програми телерадіоорганізацій, які доступні для прийому на території України;
- одержувати інформацію про розклад передач;
- звертатися до телерадіоорганізації, її засновників, Національної ради, Державного комітету телебачення і радіомовлення України із зауваженнями та пропозиціями щодо змісту і технічної якості відповідних програм або передач і отримувати письмово або безпосередньо у передачах відповідь на звернення;
- у порядку, визначеному законом, спростовувати інформацію про них, поширену телерадіоорганізацією.

При створенні, підготовці та розповсюдженні телерадіопрограм та передач телерадіоорганізації і провайдери програмної послуги зобов'язані дотримуватися вимог законодавства України про захист суспільної моралі.

Телерадіоорганізаціям забороняється розповсюджувати, а також анонсувати програми та передачі, які можуть зашкодити фізичному, інтелектуальному і духовному розвитку неповнолітніх та юнацтва, крім як протягом ефірного часу в добовому відрізку з 23.00 до 6.00 та на каналах з обмеженим доступом. Такі програми або передачі повинні мати спеціальне попередження і відповідно позначатися в розкладі програм телерадіоорганізацій та спеціально позначатися безпосередньо перед їх трансляцією. У програмах та передачах телерадіоорганізації не мають права без письмової згоди батьків або осіб, що їх замінюють, а також відповідних правоохоронних органів розголошувати будь-яку інформацію, яка може сприяти ідентифікації особи неповнолітнього правопорушника; стосується факту самогубства неповнолітнього.

Згідно ст. 63 Закону особа, в якій беруть інтерв'ю, або особа, яка надала інформацію для телерадіоорганізації, має право на підставі письмової заяви переглянути та/або прослухати відповідну передачу перед її трансляцією. Спори у зв'язку з недостовірністю або неповнотою інформації, поширеної у зазначених передачах, розглядаються у судовому порядку.

Громадянин або юридична особа мають право вимагати від телерадіоорганізації спростування поширених у її програмі чи передачі відомостей, які не відповідають дійсності та/або принижують честь і гідність особи. Моральна (немай-нова) шкода відшкодовується відповідно до вимог Цивільного кодексу України.

Телерадіоорганізація та її працівники не несуть відповідальності за поширення інформації, що не відповідає дійсності, у разі:

- якщо ця інформація містилася в офіційних повідомленнях або одержана від органів державної влади, органів місцевого самоврядування у письмовій формі;
- якщо ця інформація є дослівним цитуванням заяв і виступів (усних і друкованих) посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, народних депутатів України, кандидатів на пост Президента

України, кандидатів у народні депутати України та у депутати рад усіх рівнів, кандидатів на посади сільських, селищних, міських голів;

- якщо ця інформація розповсюджувалася без попереднього запису та містилася у виступах осіб, які не є працівниками телерадіоорганізації;
- якщо вона є дослівним відтворенням матеріалів, поширених іншим засобом масової інформації або інформаційним агентством, з посиланням на нього;
- якщо звільнення від відповідальності передбачено іншим законом.

Нагляд за дотриманням інформаційного законодавства всіма телерадіоорганізаціями України здійснює Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення (далі -Національна рада).

Закон України "Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення" від 23 вересня 1997 року визначає правові засади діяльності Національної ради як конституційного, постійно діючого, колегіального, наглядового та регулюючого державного органу в галузі телерадіомовлення.

Національна рада складається з восьми осіб. З них чотири члени Національної ради призначаються Верховною Радою України і чотири члени Національної ради призначаються Президентом України.

Національна рада здійснює:

- нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями та провайдерами програмної послуги вимог законодавства у галузі телерадіомовлення;
- нагляд за дотриманням стандартів та норм технічної якості телерадіопрограм;
- нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями законодавства України у сфері кінематографії;
- нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями законодавства у сфері захисту суспільної моралі;
- офіційний моніторинг телерадіопрограм тощо.

Рішення Національної ради, прийняті в межах її повноважень, є обов'язковими до виконання телерадіоорганізаціями на території України.

3. Сутність кінематографії та загальні засади діяльності в галузі кінематографії

Кінематографічна діяльність від самого створення фільму до його демонстрування піддається чіткому правовому регулюванню.

Кінематограф має свою історію. Ще в далеких 1880-х роках технологічний розвиток кінокамер дозволив захоплювати і зберігати окремі зображення на одній плівці. Це призвело до швидкого розвитку кінопроектору, що освічував зняту та віддруковану плівку та переносив зображення на екран, створював кінопоказ для великої аудиторії глядачів. Ці рулони стали називатись "рухомі зображення", звідки і походить англійське слово "movie".

Популярність кіно зумовила появу перших жанрів: детектив, комічний фільм, вестерн, багатосерійний пригодницький фільм. В 1920-х роках до рухомих чорно-білих зображень стали додавати звук з мовленням, музикою чи

звуковими ефектами, що відповідали дії на екрані. А вже у 1935 році вийшов перший повнометражний кольоровий фільм американського режисера Рубена Мамуляна "Беккі Шарп".

Практично відразу з появою та становленням кінематографічного мистецтва, виникла необхідність держави нормативно врегулювати цю діяльність. Як свідчить В.П. Михайлов в розповідях про кінематограф старої Москви, вже в 1908 році в Російській імперії Наказом була встановлена заборона показу "фривольних та порнографічних фільмів", впроваджувалася посада цензора кінематографічних стрічок тощо.

На даний момент існують відповідні міжнародно-правові та національні механізми регулювання відносин в галузі кінематографії.

Європейська культурна конвенція, прийнята Радою Європи 19 грудня 1954 року, втілює культурну політику Європи, зобов'язує держави всіляко сприяти пересуванню осіб та предметів, що мають культурну цінність (в т. ч. продукції кінематографу), і обміну ними з метою:

- вивчення своїми громадянами мов, історії і культури інших народів;
- сприяння вивченню своєї мови або своїх мов, історії і культури на території інших держав тощо.

Приєднання України у 2009 році до **Європейської конвенції про спільне кінематографічне виробництво**, прийнятої Радою Європи 2 жовтня 1992 року, забезпечує Україні доступу до багатосторонніх, зокрема європейських, механізмів підтримки кінематографії, участі в європейських програмах культурного співробітництва та сприяння розвитку кінематографії в Україні. Вважається, що ратифікація цього документа сприятиме зникненню кон'юнктурщини у тематиці українських фільмів та змінінню давно застарілого механізму державного фінансування.

Зазначена Конвенція регулює відносини між Сторонами (членами Ради Європи та іншими державами-учасниками Європейської культурної конвенції) при створенні кінематографічної продукції спільного багатостороннього виробництва на території Сторін. Мета Конвенції - сприяти розвитку європейського спільного кінематографічного виробництва відповідно до наведених положень.

Ця Конвенція застосовується:

- до продуктів спільного виробництва, до створення яких залучено принаймні трьох співвиробників, розташованих на території трьох різних Сторін Конвенції;
- до продуктів спільного виробництва, до створення яких залучено принаймні трьох співвиробників, розташованих на території трьох різних Сторін Конвенції, та одного чи більше співвиробників, які не розташовані на території цих Сторін. Однак загальний внесок співвиробників, які не розташовані на території Сторін Конвенції, не може перевищувати 30% загальної собівартості.

Європейські кінематографічні твори, які створено як продукти багатостороннього виробництва і які підпадають під сферу застосування Конвенції, мають пільги, надані національним фільмам законодавчими та

регулятивними положеннями, чинними на території кожної зі Сторін Конвенції, які брали участь у відповідному спільному виробництві. Пільги надаються кожному співвиробнику державою, на території якої він розташований.

Зазначимо, що ст. 22 **Закону України "Про кінематографію"** для сприяння виробництву національних фільмів, а також доступу глядачів до перегляду творів національної кінематографічної спадщини встановлюється квота демонстрування національних фільмів, яка становить не менше 30 відсотків національного екранного часу. Ця квота є обов'язковою для всіх демонстраторів фільмів у кіно-, відеомережі та на каналах мовлення телебачення України. Положення про національний екранний час та його використання суб'єктами кінематографії та телебачення затверджується Постановою Кабінету Міністрів України № 1436 від 14 вересня 1998 року.

В межах країн співдружності незалежних держав (СНД) діє Угода про співробітництво в галузі кінематографії від 10 лютого 1995 року, що сприяє співробітництву в аудіовізуальній сфері між Україною та іншими державами. Угода про спільне фільмовиробництво від 14 листопада 2008 року (СНД) також націлена на зміцнення економічних та культурних зв'язків між державами, а також затверджує Положення про надання статусу "Національний фільм" фільмам спільного виробництва.

В цілому законодавство України про кінематографію базується на Конституції України, Основах законодавства України про культуру, Законі України "Про авторське право і суміжні права", Законі України "Про кінематографію", інших нормативно-правових актах.

Закон України "Про кінематографію" від 13 січня 1998 року визначає правові основи діяльності в галузі кінематографії та регулює суспільні відносини, пов'язані з виробництвом, розповсюдженням, зберіганням і демонструванням фільмів.

Згідно Закону (ст. 5) основними **принципами кінематографії** є:

- утвердження творами кінематографії ідей гуманізму, загальнолюдських, національно-культурних та духовних цінностей;
- сприяння розвитку національної свідомості, патріотичних почуттів, естетичного та екологічного виховання громадян;
- гарантування свободи творчості, захисту інтелектуальної власності, авторських і суміжних прав, моральних і матеріальних інтересів суб'єктів кінематографії;
- розвиток кіноіндустрії та традицій національної кінематографії;
- збереження національної та світової кінематографічної спадщини;
- рівність прав і можливостей суб'єктів кінематографії незалежно від форм власності у виробництві, розповсюдженні та демонструванні (публічному показі) фільмів;
- заохочення благодійної діяльності;
- сприяння аматорській творчості в кінематографії;
- сприяння співробітництву суб'єктів кінематографії з іноземними та міжнародними кінематографічними асоціаціями, фондами тощо.

Закон закріплює ряд визначальних термінів (ст. 3).

Кінематографія – це галузь культури, що об'єднує комплекс видів професійної діяльності, пов'язаної з виробництвом, розповсюдженням, зберіганням та демонструванням фільмів, навчально-науковою роботою у цій галузі.

Виробництво фільму – це діяльність, що поєднує співпрацю авторів і виконавців фільму та інших суб'єктів кінематографії, спрямовану на втілення твору кінематографії технічними засобами.

Розповсюдження (прокат) фільму – це виготовлення фільмокопій (тиражування), продаж та передача їх в прокат юридичним та фізичним особам.

Зберігання фільму – це діяльність, яка спрямована на забезпечення довгострокового зберігання вихідних матеріалів фільмів і фільмокопій та їх реставраційно-профілактичної обробки.

Демонстрування (публічний показ, публічне сповіщення і публічна демонстрація) фільму – це професійна кінематографічна діяльність, що полягає в показі фільму глядачам у призначених для цього приміщеннях (кінотеатрах, інших кіновидовищних закладах), на відеоустановках, а також каналами мовлення телебачення.

За спрямуванням діяльності суб'єкти кінематографії поділяються щодо:

- створення фільмів – автори і виконавці;
- виробництва фільмів – кіностудії, відеостудії, студії, продюсери тощо;
- розповсюдження фільмів – виробники, дистриб'ютори (прокатники) фільмів, кінокопіювальні підприємства, фонди фільмів, архіви кіно-, фото-, фонодокументів тощо;
- демонстрування (публічного показу, публічного сповіщення і публічної демонстрації) фільмів - кінотеатри, кіноустановки, відеоустановки, канали мовлення телебачення (ефірного, кабельного, ефірно-кабельного, супутникового тощо);
- підготовки професійних кадрів – спеціалізовані навчальні заклади кінематографії, а також спеціалізовані факультети в інших навчальних закладах незалежно від форм власності;
- розроблення та виготовлення технологічного обладнання – науково-дослідні, конструкторські установи, сервісні центри, асоціації, виробничі підприємства та інші юридичні особи незалежно від форм власності.

Суб'єкти кінематографії здійснюють підприємницьку діяльність у галузі кінематографії згідно з законодавством України.

Підприємницька діяльність у кінематографії – це діяльність, пов'язана з виробництвом, розповсюдженням та демонструванням (публічним показом) фільмів, з метою одержання прибутку.

Підприємницька діяльність у галузі кінематографії може здійснюватися через продюсерську систему. Продюсерська система – це система в галузі кінематографії, яка в умовах кіноринку забезпечує взаємодію і функціонування всіх суб'єктів кінематографії з метою виробництва, розповсюдження та демонстрування (публічного показу) фільмів.

В разі участі в продюсерській системі держави її інтереси представляють центральний орган виконавчої влади у галузі кінематографії та місцеві органи управління кінематографією.

Усі суб'єкти професійної кінематографічної діяльності, які займаються виробництвом, розповсюдженням і демонструванням фільмів, вносяться до Державного реєстру виробників, розповсюджувачів і демонстраторів фільмів, положення про який затверджується Постановою Кабінету Міністрів України № 27 від 14 січня 2004 року .

Державний реєстр виробників, розповсюджувачів і демонстраторів фільмів (далі – Реєстр) ведеться з метою забезпечення:

- ідентифікації суб'єктів кінематографії, що здійснюють виробництво, розповсюдження і демонстрування фільмів на професійній основі з дотриманням технічних стандартів, норм та правил у цій сфері;
- аналізу структурних змін в кінематографії у разі створення, реорганізації та ліквідації суб'єктів кінематографії;
- організації статистичних спостережень у сфері кінематографії;
- взаємодії на єдиних методологічних засадах з базами даних інших центральних органів виконавчої влади;
- гласності та відкритості інформації про суб'єкти кінематографії для заінтересованих користувачів.

Відповідно до Постанови № 27 реєстр складається з таких розділів: виробники фільмів, розповсюджувачі фільмів, демонстратори фільмів. У Реєстрі відображаються дані:

- про виробництво фільмів на власній або найманій (орендованій) виробничій базі з повним технологічним циклом для виготовлення оригіналів фільмових матеріалів на кіноплівці, магнітних чи інших електронних носіях - для виробників фільмів;
- про отримання права на виготовлення фільмокопій на кіноплівці, магнітних чи інших електронних носіях, продаж та передачу їх в прокат для демонстрування і для приватного (у домашніх умовах) перегляду; про умови виготовлення фільмокопій: на власній або найманій (орендованій) виробничій базі – для розповсюджувачів фільмів;
- про демонстрування фільмів у призначених для цього приміщеннях – для демонстраторів фільмів.

Рішення про внесення до Реєстру суб'єкта кінематографії (після подачі заяви) та видачу йому свідоцтва приймають:

- Держкіно (Державна служба кінематографії) – стосовно виробників фільмів; розповсюджувачів фільмів, які отримали право на розповсюдження фільмів на всій території України;
- місцеві органи управління кінематографією – стосовно розповсюджувачів фільмів, які отримали право на розповсюдження фільмів у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць; демонстраторів фільмів, які провадять свою діяльність у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Без внесення до Реєстру провадиться діяльність:

- навчальними закладами, науковими установами, творчими спілками;
- телеорганізаціями, телестудіями (тільки для потреб телебачення).

На даний момент у Реєстрі виробників фільмів міститься інформація щодо таких відомих суб'єктів української кінематографії як:

- Творчо-виробниче підприємство Національної спілки кінематографістів України "Просвітницьке кіно України" (ТБП "Просвіткіно");
- Приватне підприємство Кіностудія "Інтерфільм" (ПП "Кіностудія "Інтерфільм");
- Державне підприємство "Одеська кіностудія художніх фільмів" ("Одеська кіностудія художніх фільмів");
- Товариство з обмеженою відповідальністю "Київська студія телевізійних фільмів" (ГОВ "Київська студія телевізійних фільмів") та ін.

4. Особливості виробництва, розповсюдження і реєстрації фільмів

Регулювання певних інформаційних процесів починається вже на етапі виробництва фільмів.

Відповідно до Закону України "Про кінематографію" за видами фільми поділяються на:

- ігрові;
- анімаційні (мультиплікаційні);
- неігрові тощо.

Фільм створюється колективом, який складається з авторів, виконавців фільму та виробників. Персональний склад учасників створення фільму зазначається у вихідних даних (титрах) фільму.

Виробництво фільму здійснюється відповідно до затверджених центральним органом виконавчої влади у галузі кінематографії технічних стандартів, норм та правил виробництва фільмів. Дотримання цих стандартів, норм та правил є обов'язковим для суб'єктів кінематографії незалежно від форм власності.

На початку або в кінці фільму на матеріальних носіях розміщуються вихідні дані (титри), в яких у довільній послідовності зазначаються назва фільму, учасники його створення, знак охорони авторського права, рік його створення. За погодженням з власником, який має виключне право на фільм, у вихідні дані (титри) фільму можуть бути внесені додаткові відомості про учасників його створення. Вихідні дані (титри) фільму підлягають обов'язковому відтворенню на всіх фільмокопіях. Початком фільму вважається перший кадр зображувального або звукового ряду незалежно від того, чи це титри, зображення чи фонограма. Кінцем фільму вважається останній кадр зображувального або звукового ряду, включаючи титри і знак охорони авторського права.

Розповсюдження і демонстрування фільмів в Україні здійснюються відповідно до затверджених центральним органом виконавчої влади у галузі кінематографії (Держкіно) технічних стандартів, норм та правил розповсюдження і демонстрування фільмів. Дотримання цих стандартів, норм

та правил є обов'язковим для суб'єктів кінематографії незалежно від форм власності.

Іноземні фільми перед розповсюдженням в Україні в обов'язковому порядку повинні бути дубльовані або озвучені чи субтитровані державною мовою, вони також можуть бути дубльовані або озвучені чи субтитровані мовами національних меншин. Розповсюдження іноземних фільмів здійснюється згідно з законами України та міжнародними договорами України.

Право на розповсюдження і демонстрування національних та Іноземних фільмів на всіх видах носіїв зображення надається суб'єктам кінематографії центральним органом виконавчої влади у галузі кінематографії – Державною службою кінематографії.

Документом, який засвідчує це право та визначає умови розповсюдження і демонстрування, є **державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів** (прокатне посвідчення).

Фільми, на які видані державні посвідчення на право розповсюдження і демонстрування, вносяться до державного реєстру фільмів. Положення про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів затверджується Постановою Кабінету Міністрів України № 1315 від 17 серпня 1998 року.

У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:

1. право розповсюдження фільму – виключне (ексклюзивне) або невиключне (неексклюзивне) право на тиражування, продаж, передання в прокат, оренду фільму. Це право складається з:

- кінотеатрачного права (тиражування фільмокопій на кіноплівці, передання їх у прокат, оренду);
- права домашнього відео (тиражування фільмокопій на відеоносіях, їх продаж, передання в прокат);
- права публічного комерційного відео (тиражування фільмокопій на відеоносіях, їх продаж, передання в прокат, оренду для публічного показу через відеопроєкцію);
- телевізійного права (тиражування фільмокопій на відеоносіях, їх продаж, передання в прокат для публічного показу каналами мовлення телебачення);

2. право демонстрування фільму – виключне (ексклюзивне) або невиключне (не ексклюзивне) право на демонстрування (публічний показ) фільму. Це право складається з:

- кінотеатрального права (демонстрування фільмокопій на кіноплівці у призначених для цього приміщеннях: кінотеатрах, кіноустановках);
- права публічного комерційного відео (демонстрування фільмокопій на відеоносії у призначених для цього та обладнаних спеціальною відеопроєкційною апаратурою приміщеннях або у приміщеннях, безпосередньо не пов'язаних з демонструванням фільмів, обладнаних відеопроєкційною апаратурою або телевізійними приймачами);

о телевізійного права (демонстрування фільмокопій на відеоносії або кіноплівці каналами мовлення ефірного, супутникового, кабельного телебачення платного чи безоплатного).

Прокатне посвідчення видається:

- власникам кінотеатрального права – на кожний фільм і кожну фільмокопію на кіноплівці. Власник кінотеатрального права передає кіновидовищним закладам оригінал прокатного посвідчення з кожною фільмокопією. У разі передання державним кінопрокатним підприємством фільмокопії кіновидовищним закладам оригінал прокатного посвідчення може залишатися безпосередньо на цьому підприємстві;

- власникам телевізійного права, права домашнього відео та публічного комерційного відео – на кожний фільм або кілька фільмів. У разі надання прокатного посвідчення на кілька фільмів на зворотному боці прокатного посвідчення зазначаються назви фільмів, номери державної реєстрації, індекс з визначенням глядацької аудиторії, для якої призначено фільм, і термін дії прав.

Для одержання прокатного посвідчення власник відповідних прав на фільм подає до Держкіно:

- заяву про видачу прокатного посвідчення, в якій зазначаються назва фільму мовою оригіналу та українською мовою, країна і студія-виробник, рік випуску;

- нотаріально засвідчені копії (ксерокопії) угод (контрактів, договорів), інших документів, які підтверджують право даної особи на розповсюдження і демонстрування фільму;

- коротку анотацію фільму, довідку про основний творчий склад знімальної групи та про метраж і тривалість фільму, засвідчені підписом власника відповідних прав на фільм;

- фільмокопію на кіноплівці – для власників кінотеатральних прав, на інших носіях – для власників телевізійних прав, прав домашнього відео, яка відповідає технічним вимогам для перегляду, дубльована (озвучена, субтитрована) українською мовою.

Розгляд заяви, прийняття рішення щодо державної реєстрації фільму або відмови у ній та видача прокатного посвідчення здійснюється протягом 15 днів після подання власником відповідних прав на фільм документів і матеріалів. У разі позитивного рішення Держкіно присвоює кожному фільму державний реєстраційний номер та видає прокатне посвідчення.

Реєстрація фільмів здійснюється відповідно до Наказу Міністерства культури і мистецтв України № 571 від 31 серпня 2004 року "Про затвердження Положення про державні/ реєстрацію фільмів". Реєстрації підлягають усі художні, документальні, науково-просвітницькі, учбові, анімаційні кіно- і відеофільми (далі – фільми) вітчизняного, зарубіжного та спільного виробництва, які мають права на розповсюдження і демонстрування в Україні.

Під час державної реєстрації згідно Наказу № 571 для кожного фільму встановлюється один з індексів, що визначає глядацьку аудиторію та відповідно до неї умови розповсюдження і демонстрування фільму.

І. Індеси фільмів, що не мають обмеження глядацької аудиторії.

- "ДА" – дитяча аудиторія;
- "ЗА" – загальна аудиторія.

Фільми з індексом "ДА" – це фільми, спеціально створені для дітей і доступні за сюжетом для дитячого сприйняття. Повна відсутність у цих фільмах у будь-якій формі грубості, насильства, жорстокості, непристойних виразів.

Фільми з індексом "ЗА" – категорія загальнодоступних фільмів, для глядачів будь-якого віку. Фільми цієї категорії розраховані на сімейний перегляд. Тобто такі, що порушують теми, які однаково цікаві та зрозумілі більшості глядачів незалежно від їх віку, інтелектуального рівня, соціального стану. Як правило, вони вирішені в доступній розважальній формі. Пропагують сімейні цінності. Реалії складної дійсності (смерть, страждання, горе, насильство тощо) подаються з максимальною умовністю.

Виключаються будь-які сцени, які можуть негативно впливати на психіку людей, а особливо дітей: натуралістичний показ жорстокості і насильства, фізіології сексу; допускається тільки естетизована демонстрація оголеного тіла, орієнтована на зразки високого мистецтва.

II. Індокси фільмів, які мають обмеження глядацької аудиторії.

Слід звернути увагу, що кожне з обмежень є наслідком ґрунтовного аналізу фільму в залежності від кількості та ступеня наявності тих чи інших тем або ситуацій.

"14" – фільми, перегляд яких дозволяється дітям до 14 років тільки в супроводі батьків. Фільми цієї категорії порушують теми і проблеми, характерні для навколишньої дійсності в усій її складності. Як правило, їх утілення здійснюється в таких жанрах, як трагедія, драма, трагікомедія, які передбачають більш жорсткий показ дійсності, ніж фільми категорії "ЗА". Самостійний перегляд дітям до 14 років забороняється.

Батьки попереджаються про те, що тема і зміст фільму розраховані на більш зрілих глядачів і не підходить дітям до 14 років. Фільми цієї категорії можуть мати обмежене зображення оголеного тіла без сцен сексуальної поведінки.

Можливі сексуальні натяки і асоціації. Фільм може включати сцени з незначним ступенем насильства та жорстокості, без надмірного натуралістично вираженого кровопролиття.

"16" – фільми, перегляд яких забороняється особам до 16 років. Глядачі попереджаються, що тема або зміст фільмів призначено для більш зрілої аудиторії, ніж фільми категорії "ЗА" та "14". Передбачається, що цю категорію складають глядачі, що мають певний життєвий досвід і здатні сприймати ускладнену мову художнього твору.

Фільми цієї категорії можуть мати сцени з обмеженим ступенем насильства та жорстокості, такі як бійки, застосування зброї без надмірного кровопролиття, обмежене зображення нещасного випадку або катастрофи. Вони також можуть мати сцени, що включають короткі й епізодичні зображення оголеності, сцени кохання без сексуальної поведінки, епізодичне використання грубих слів, ненормативної лексики, якщо вона підкреслює належність персонажів до певних прошарків суспільства, присутня в оригіналі

за задумом режисера і необхідна для розвитку сюжету. Такі сцени повинні бути короткими за хронометражем (до 3 хвилин), зняті з використанням засобів художньої виразності, їх необхідність обумовлена логікою сюжету. Можуть бути присутні проблеми нетрадиційних сексуальних відносин за умови, якщо вони вирішені коректно і тільки на вербальному рівні.

До цієї категорії можуть бути віднесені фільми, які мають художню цінність, створені в руслі сучасних течій та напрямків кіно або молодіжної субкультури, мають деякі сцени, що виходять за межі загальноприйнятої моралі, важливі для сприйняття сюжету.

"18" – фільми, перегляд яких забороняється особам віком до 18 років та дозволений тільки для дорослого глядача.

Ця категорія включає фільми таких жанрів, як бойовики, трилери, містика, специфічними атрибутами яких є сцени насильства, жорстокості, показ жахливого, патологічного натуралізму, їх наявність має бути виправдана логікою сюжету та втілена на екрані з максимальним ступенем умовності (тобто використання спецефектів, що виключають шокуєчий натуралізм). У фільмах цієї категорії можуть мати місце художньо виправдане насильство, у тому числі сексуальне, наочне зображення катастроф, жахів, відвертої оголеності (включаючи статеві органи), імітація сексуальних актів, доречне вживання непристойностей. Крім цього, до цієї категорії можуть відноситись фільми, що мають художньо виправдані сцени антисоціальної поведінки у відверто переконливій формі.

"X21" – фільми, перегляд яких забороняється особам до 21 року і демонстрування їх дозволяється за обмеженою умовою. Це всі типи еротичної продукції (для телебачення становить виняток так звана еротична версія порнографії, яка у світовій практиці має індекс – "XX"). А також фільми, які мають цінність як твори мистецтва, з включенням сцен статевих актів, що окремо від твору можуть виглядати як порнографія, але не вульгарні за своєю суттю. Фільми цієї категорії можуть мати художньо виправдані сцени насильства, жорстокості, надзвичайно наочне зображення катастроф, жахів, відвертої оголеності.

Установлена класифікація фільму має обов'язковий характер для юридичних і фізичних осіб, які займаються розповсюдженням і демонструванням фільмів.

У видачі прокатного посвідчення та реєстрації може бути відмовлено за наявності наступних тем або ситуацій:

1. Пропаганда війни.
2. Розпалювання національної або релігійної ворожнечі.
3. Заклики до зміни шляхом насильства конституційного ладу або територіальної цілісності держави.
4. Пропаганда фашизму, неофашизму.
5. Припинення і образа нації або особистості за національною ознакою.
6. Бузувірство і блюзнірство, неповага до культурних пам'яток, національних і релігійних святинь.

7. Художньо не виправданий показ насильства і жорстокості, зокрема із застосуванням зброї.

8. Припинення особистості, знущання з приводу фізичних вад (каліцтво), з душевно хворих.

9. Прояви жорстокості щодо дітей.

10.Прояви брутального ставлення до жінки.

11.Прояви жорстокості щодо тварин, рослин.

12.Зображення самогубств.

13.Грубе спокушання жінки, гвалтування.

14.Легковажність до венеричних захворювань.

15.Пропаганда невігластва і неповаги до батьків.

16.Пропаганда наркоманії.

17.Художньо не виправдана демонстрація статевих відносин, порнографія.

Ознаками, за якими фільми можна віднести до порнографічних, є:

- автоатрибуція – віднесення фільму тими, хто його створив, або прокатниками до класу "XXX" (порнопродукція);

- анонімність створювачів фільму, відсутність переліку дійових осіб, виконавців. Використання псевдонімів для визначення виконавців та режисерів;

- показ сексуальних сцен, що суперечать художньому задуму:
 - відсутність концепції фільму і художніх принципів його побудови;
 - основний екранний час відведено показу в натуралістичній формі фізіологічного статевих акту, що є головною метою фільму;
 - умовність зв'язку окремих сцен і епізодів;
 - однозначність інтерпретації сцен, що зображуються;
 - персонажі – лише символ статі, не мають характерів, характери замінені темпераментом;
 - відсутність сюжету, інтриги, контексту, дистанції;
 - деталізована розробка з переважним використанням крупного плану і направленою освітлення, прямих ракурсів зйомки при показі сцен статевих акту.

У разі виникнення розбіжностей щодо визначення індексу фільму за згодою вчасника відповідних прав на фільм цей індекс визначає експертна комісія з питань розповсюдження і демонстрування фільмів при Держкіно (далі – експертна комісія). У такому разі термін розгляду заяви та видачі прокатного посвідчення може бути продовжений до 20 днів.

До складу експертної комісії входять незалежні експерти -кінознавці, кінокритики, мистецтвознавці, психологи, а також представники заінтересованих міністерств та інших центральних органів виконавчої влади (за згодою). Експертна комісія має право встановлювати індекс фільму, який визначає глядацьку аудиторію, надавати висновки, а у разі потреби – акти мистецтвознавської експертизи. Очолює експертну комісію голова Держкіно.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 1315 від 17 серпня 1998 року Держкіно відмовляє у державній реєстрації та видачі прокатного посвідчення:

- на підставі висновку експертної комісії на фільми, що можуть завдати шкоди моральному і фізичному вихованню, культурному розвитку громадян, а також на фільми порнографічного характеру і ті, що пропагують війну, насильство, жорстокість, фашизм і неофашизм, спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення;
- якщо фільм не дубльований (озвучений, субтитрований) українською мовою на фільмокопії мови оригіналу.

Рішення Держкіно про відмову в державній реєстрації та у видачі прокатного посвідчення може бути оскаржене власником відповідних прав на фільм у судовому порядку.

Не потребують державної реєстрації та видачі прокатного посвідчення:

- фільми, створені для відомчого розповсюдження і демонстрування, та фільми, що демонструються на некомерційних і професійних показах, організованих творчими спілками, вищими навчальними кінотеатральними закладами;
- фільми, що демонструються на міжнародних кінофестивалях, які проводяться в Україні за погодженням з Мінкультури;
- кіно- і відеопродукція із записами театральних вистав, концертів, інформаційних, музичних, розважальних, спортивних, навчальних програм і реклами.

При реєстрації до державного реєстру вносяться такі відомості:

- дата реєстрації державного посвідчення;
- реєстраційний номер фільму, який складається з 9 знаків:
 - перший знак – код фільму:
 - ігрові: 1 – художній;
 - не ігрові:
 - 2 – анімаційний;
 - 3 – хронікально-документальний;
 - 4 – науково-просвітницький;
 - 5 – учбовий;
 - 6 – кінолітопис;
 - другий знак – код країни – виробника фільму:
 - 1, 2, 3 – Україна (державні студії, кінопродукція з державними студіями, недержавні студії, телестудії, телекомпанії);
 - 4 – Росія та інші держави СНД;
 - 5 – США;
 - 6 – Франція;
 - 7 – Італія;
 - 8 – Індія;

- 9 – інші країни;
 - наступні чотири знаки визначають порядковий номер реєстрації;
 - наступні два знаки визначають рік випуску фільму на екрани;
 - останній знак – літери:
- К – кінотеатральне право,
- Т – телевізійне право;
- В – право домашнього відео.